

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

„Школски Лист“ излази један пут у месецу. Предплата је на целу годину 1 е. 50 новчића, а за Србију 4 динара. Учитељи са малом платом, као и богослови и приправници, добијају лист у пола цене. Дописи и предплата шаљу се: Уредништву „Школског Листа“ у Сомбор.

Бр. 6. и 7. У Сомбору, за јуни и јули 1894. Год. XXVI.

ИСПИТИ У СРБСКОЈ УЧИТЕЉСКОЈ ШКОЛИ СОМБОРСКОЈ на свршетку 1893/4. школске године.

Писмени испити у србској учитељској школи Сомборској по задаћама, које је Његова Светост Патријарх у запечаћеним писмима управи те школе доставити изволио, држани су под строгим надзором професорским 27. и 28. маја и то првога дана из србскога језика а другога из рачуна и геометрије.

Писмени испит из мађарскога језика држан је 4. Јулија у присуству државног школског надзорника жупаније Бачке г. Никазија Грефа, по задаћи, коју је он споразумно са професорским збором пред сами испит одредио.

После ових испита спремали су се кандидати учитељског звања за строге устмене испите из свију предмета, што се у учитељској школи предају.

Ти устмени испити за учитељско оспособљење држани су 17., 18., 19., 20., 21., 22. и 23. Јунија.

Председника испитне комисије високоблагородног г. Дра Нику Максимовића замењивао је подпредседник исте комисије најпречастнији г. Јован Борота окружни прота Старо-Бечејски, под којег председништвом и у присуству члана испитне комисије најпречастнијег г. Љубомира Купусаревића окружног протојереја Сомборског, и управитеља учитељске школе текли су речени испити тако, да су 17., 18., 20., 21., 22. и 23. испити сваки пут од 7 часова у јутру до 1 часа после подне и од 3 до 9 часова после подне држани. У недељу 19. Јулија од 7—10 часова полагали су мушки приправници испит из црквенога појања и правила а затим је следовало Богослужење, на коме је у свето-Ђурђевском храму мешовити лик приправника другога разреда појао. Тога дана после подне полагале су приправнице испит из црквенога појања и кућарства и свирке, сви кандидати и кандидаткиње испит из хармоничког појања.

Ма да је испит пуних седам дана трајао, и сваки дан по више од 10 часова, ипак због множине испитиваних кандидата и због многих предмета, само се тако могао испит у одређено време свршити, што је за последња два дана на два места у једанпут испит држан.

Особито је дуго трајао испит из мађарског језика, на којему је г. државни надзорник по добивеном упутству од вис. кр. угарског министарства богочасти и наставе строго и дуго кандидате испитивао не само у погледу знања мађарскога језика, него и у погледу практичнога рада из мађарског језика са школском децом.

После свршених испита 23. Јунија држао је професорски збор са испитним поверенством на челу заједничку конференцију у којој је извршено оспособљење за учитељство испитаних кандидата и кандидаткиња.

Испит за оспособљење полагали су 13 свршених редовних мушких приправника и два приватна приправника III. разреда, који су на то дозволу од Вис. Шк. Савета добили, и 39 редовно свршених приправница.

Резултат испита је овај: од 15 испитаних мушких кандидата петорица свршили су испите с врло добрим; седморица с добрим и један са довољним успехом. Према томе дакле оспособљени су за учитеље у србским народним школама ове године само 13 мушких учитељских кандидата. — Од двојице неоспособљених, један је из два предмета недовољан успех показао и упућен је на полагање накнадног испита из тих предмета после тримесечне спреме; други је само из једног предмета недовољан успех показао и упућен је на понављање испита из тог предмета после двомесечне спреме.

Од 39 испитаних кандидаткиња, њих осам положише испите са отличним; четрнајест са врло добрим; тринајест са добрим а четири са довољним успехом. По томе дакле све су оне оспособљене за учитељице у србским народним школама.

Свечано „Благодареније“ држано је у Свето-Ђурђевоком храму на празник светих апостола Петра и Павла, а 30. Јунија објављене су разреднице свима приправницима и приправницама и проглашено је оспособљење испитаних учитељских кандидата и кандидаткиња.

Резултат је овакав: У првом разреду уписано је било 25 мушких 47 женских свега 72 ученика.

У течају године оставили су школу 1 мушки и 2 женске.



WWW.UNIBS

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

На свршетку године било је у овом разреду 24 мушка 45 женских; свега 69 ученика.

У другом разреду уписано је било 23 мушка и 37 женских; свега 60 ученика. Од ових течајем године изостала су 2 мушка и 2 женске. На свршетку године било је у овом разреду 21 мушки, 35 женских; свега 56 ученика.

У трећем разреду уписано је било 14 мушких и 40 женских; свега 54 ученика. Од ових течајем године изостало је један мушки и једна женска. На свршетку године школске било је у трећем разреду 13 мушких, и 39 женских; свега 52 редовних ученика. Осим тога приватно су свршили овај разред по дозволи В. Ш. Савета два мушка приправника.

Успех у наукама у првом разреду показаше мушки приправници овакав: добар 10; довољан 2; недовољан с поправком 8; а слаб успех 4. Од ових двојица могу разред понављати а друга двојица не могу се даље у овом заводу учити.

По владању међу мушким приправницима првога разреда добили су 7 оцену *примерно*; 6 *похвално*; 5 уредно; 1 не свагда уредно и 5 неуредно.

Од приправница првога разреда у наукама показале су отличан успех *три*, и то: Јустина Дурсина из Вршца; Марија Старчевићева из Руме и Софија Томићева из Попинаца. Врло добар успех показале су пет приправница овога разреда и то: Злата Протићева из Товаришева; Зорка Драгојева из Црепаје; Зорка Петаковићева из Мартоноша; Катарина Јовановићева из Вршца; Олга Дурсина из Вршца и Софија Јовановићева из Нештина; са добрим успехом свршише овај разред 18 а с довољним 6 приправница недовољан успех из једног или два предмета с правом поправљања испити показаше 11; а *слаб* успех једна приправница, која ће морати разред безусловно понављати.

По моралном владању заслужила је 31 ученица оцену *примерно*; 13 *похвално* а једна уредно.

Мушки приправници другога разреда показали су на свршетку школске године у наукама овакав успех: врло добар тројица и то: Богдан Ђурђев из Неузине; Вид Кнежевић из Сомбора и Милојко Благојевић из Сомбора; добар успех показали су тројица; довољан само један. Недовољни успех из једног, или из два предмета с правом на поправку испита показаше у другом разреду 15 приправника.

По владању добили су 8 оцену примерно; 9 похвално; 1 уредно; 3 не свагда уредно и 1 неуредно.

Приправнице другог разреда показале су у наукама овакав успех *три* отличан и то: Агница Јовановићева из В. Вечерека; Марија Хајдинова из Карловаца; и Олга Петровићева из Сомбора. Десет приправница овога разреда показале су у наукама врло добар успех а то су ове: Видосава Дедићева из Даља; Вукосава Радо-сављевићева из Панчева; Даринка Поповићева из Моноштора у Барањи; Десанка Николићева из Чуруга, Јелена Петровићева из Земуна, Катарина Фрушићева из Чакова, Лепосава Тишмина из Панчева, Персида Шешевићева из Сомбора, Радојка Вученовићева из Миклушеваца и Софија Секулићева из Вел. Вечерека. С добрим успехом свршише овај разред 10 приправница. Недовољну оцену због слабог успеха из једног или из два предмета показало је 12 приправница другог разреда, које су упућене, да после двомесечне спреме поново испит из дотичних предмета полажу:

У владању добише оцену 31 примерно, а 4 похвално.

Свршени приправници III. разреда на испиту за учитељско оспособљење показали су поименце овакав успех: Ђорђе Стејић из Опова, Милорад Борђошки из Силбаша; Сава Вученовић из Миклушеваца, Светислав Берић из Новог Сада и Правдољуб Предић (приватан ученик) из Самоша *врло добар*; Димитрије Марјановић из Гргуреваца; Душан Гуцуња из Сомбора; Иван Малешевић из Ст. Бечеја; Константин Лазаревић из Сомбора; Миливој Рајко Стојановић из Сентомаша; Сава Николић из Чуруга и Крста Малешки (приватни ученик) из Мохола, показали су добар успех. Јован Кадић из Врачев-Гаја показао је довољан успех. — Због недовољног успеха из педагогијске повестнице и хармонијског појања упућен је Каменко Чешљар на понављање испита из та два предмета после тримесечне спреме. Због недовољног успеха из хармонијског појања упућен је Милан Чешљар на понављање испита из тог једног предмета после двомесечне спреме.

По моралном владању оцењени су мушки приправници III. разреда са „*примерно*“ тројица; са „*похвално*“ шест; са „*уредно*“ два; са „*не свагда уредно*“ четири.

Свршене приправнице трећег разреда на испиту за учитељско оспособљење показале су овакав успех: Вукосава Шимићева из Мирковаца; Исидора Секулићева из Земуна; Софија Веригина из Панчева; Даница Јакшићева из Србске Црње; Даринка Петровићева



WWW.UNS.NS

УНИВЕРЗИТЕТСКА

БИБЛИОТЕКА

из Побога Села; Зорка Јанковићева из Земуна; Јелена Бошковићева из Попинаца и Катарина Попићева из Сомбора, показале су отличан успех.

Госпођа Даница Милић из Вршца; Александра Зековићева из Кречина; Ана Милиновићева из Саса; Даринка Милошевићева из Осека; Даринка Дедићева из Осека; Даринка Милутиновићева из Черевиха; Зорка Ђуришићева из Сомбора; Јелена Томићева из Сомбора; Јулијана Којићева из Панчева; Катарина Секулићева из Госпођинаца; Персида Деспотовићева из Столнога Београда; Милица Славковићева из Сомбора; Софија Арнтова из Мокрина; Софија Клицина из Вршца, показале су врло добар успех.

Анка Радјочићева из Кузмина; Вукосава Јоцићева из Каћа; Даница Маргиновићева из Вел. Кикинде; Даница Трифуновићева из Крушедола; Гђа Даринка удова Протићка рођена Николићева из Сомбора; Десанка Поповићева из Жабља; Катарина Кириловићева из Товаришева; Косана Ајдуковићева из Станара; Љубица Будимлићева из Сомбора; Марија Вунићева из Чортановаца; Селима Коларовићева из Јарка; Софија Дотлићева из Нерадина и Софија Јосићева из Сомбора показале су добар успех; и напоследку: Анђелија Бирвалска из Сомбора; Вукосава Бастићева из Титела, Марија Печеновићева из Сомбора и Софија Параскијевићева из Сомбора показале су на испиту за оспособљење довољан успех.

По моралном владању свршене приправнице III. разреда оцењене су овако: примерно 37; похвално две.

За време трогодишњег бављења у учитељској школи ни једанпут нису од школе ни од цркве изостале; Александра Зековићева, Зорка Јанковићева и Софија Веригина. Од мушких свршених приправника за све три године ни једанпут није изостао ни од школе ни од цркве Димитрије Марјановић.

Они приправници и приправнице, који ни једанпут нису од школе ни од цркве изостали, и који су отличан и врло добар успех показали били су од управитеља приликом читања разреднице јавно похваљени и обдарени књигама.

Управа србске учитељске школе је 25. Јунија сведочанства испитаних и оспособљених учитеља и учитељица званично одправила сл. кр. школском надзорништву жупаније Бачко-Бодршке ради подписа у смислу земаљског закона школског од 1879. године. Сведочанства ова због неких изван домашаја управе стојећих спољних препона, нису приспели могла управу пре завршетка школске го-



дине, и тако су се оспособљени учитељи и учитељице, немогући дочекати своје исправе 1. и 2. Јулија понајвише разишли својим кућама.

Тек 4. (16.) Јулија примила је управа учитељске школе званични допис предхваљеног кр. школ. надзорништва од 15. Јулија по новом бр. 2272. којим се изјављује, да су са обзиром на строге наредбе в. кр. уг. министарства богочасти и наставе у погледу захтева подпуног знања мађарског језика оспособљених кандидата подписане и печатом реченог надзорништва утврђене учитељске дипломе следећих кандидата: Светислава Берића, Милорада Борђошког, Душана Гуцуње, Јована Кадића, Константина Лазаревића, Крсте Малсташког, Ивана Малешевића, Ђорђа Стејића, Миливоја Стојановића и Саве Николића; даље кандидаткиња: Исидоре Секулићеве, Софије Арнотове, Персиде Деспотовићеве, Јелене Бошковићеве, Данице Јакшићеве, Зорке Јанковићеве, Зорке Ђуришићеве, Вукосаве Јоцићеве, Софије Јосићеве, Катарине Кириловићеве, Јулијане Којићеве, Данице Милићеве, Даринке Петровићеве, Катарине Попићеве, Катарине Секулићеве, Софије Веригине, Милице Славковићеве и Јелене Томићеве.

И тако су 10 мушких и само 18 женских за учитељство оспособљених кандидата за сада своје учитељске дипломе добити могли.

Свију осталих дипломе враћене су управи без подписа сл. државног надзорништва с наређењем, да се у архиву оставе, а дотични да се улуте, да се тек онда за полагање накнадног испита из мађарског језика молбено државном школском надзорништву пријаве, кад се подпуно добро у мађарском говору извештају.

Свима овима управа је издала од своје стране сведочанства о томе, да су испит учитељски у овом заводу положили и да су за учитеље односно учитељице у србским народним школама оспособљени, но да им се по наредби државне школске власти диплома издати неможе, док пред истом власти не покажу да подпуно добро знају мађарски говорити.

Тако се завршила 1893/4. школска година у србској учитељској школи Сомборској.

О ДЕЧИЈОЈ СЛОБОДИ.

У данашњем напредном веку тражи се на све стране за све друштвене слојеве што већа слобода, тако да је ова већ толико се оснажила, да често наноси незгоде и неприлике онима, који или је не уму да употребе или пак претерано истичу.

Кад дакле сви траже ту жељену и златну слободу за коју је многа драгоцену људску крв проливена; зар онда ће да не буде баш у оних, на којима треба свет да остане, који су нам најмилији и за које све и сва чинимо, само да би их што боље за живот приправили.

Да, на све стране тражи се и иште слобода: и за појединца и за друштво, и за народ и за државу, само на школу и њене питомце као да се заборавило. Изгледа нам, да многи држе, као да се о слободи у школи и код деце не да ни говорити. Та то су по њиховом схватању две крајности, које се никада једна другој приближити не могу; то су две противности које се не могу сложити. Деца и слобода! шта ја говорим; та о томе се не да ни мислити а још мање писати. То су само идеје. Каква слобода треба детету! Такве од прилике мисли чуо сам од оних, којима сам говорио о дечијој слободи. Нека мисли о овоме како ко зна, ја хоћу да говорим у овоме своме чланку о слободи, која припада детету као разумном бићу.

Можда ми ни многи васпитач не ће дати за право што хоћу да говорим о дечијој слободи, али ја држим, да ће ови после овога мога разлагања имати о томе предмету друго боље мишљење.

Слобода припада сваком разумном, моралним и умним способностима обдареном бићу; па кад дете није дрво нити ствар него разумно биће, зашто онда да и њему не дамо слободе. Дете има права да тражи од нас да му дамо правду, врлину, науку, способност, па дакле и слободу. По томе детету треба слобода тако исто као и одраслом човеку, само је треба природним путем и начином развијати.

При пробуђивању и развијању слободе, никако се не сме поступити насилним путем, јер тиме се у детета слобода никада развити не ће; напротив је позив васпитачев да слободу при њеном развитку само побуђује и подстрекава.

Може васпитач чинити шта хоће, ако у томе нема дечијег саучешћа. не ће од свега тога бити ништа. Бадава ћемо га ми



хтели да васпитати или настављати, ако дете само то не ће да чини, сав ће нам труд бити узалудан.

Из мртвог градива, као н. пр. дрвета можемо истесати шта хоћемо и како хоћемо; али не можемо то исто да радимо и од детета, јер оно је разумно биће, па морамо придобити од њега за то његову наклоност; другим речима: ми морамо придобити дете за наш подхват, морамо га приволети, да нам допусти да шњиме поступимо онако, како би ми желили. За то је све оно што васпитач и учитељ при васпитању и настави непосредно сам чини врло мало јер све зависи и од дечије саморадње и наклоности.

Саморадња је најглавније, најснажније и најплодније васпитно-наставно начело, која лежи једино у људској слободи, коју по томе морамо поштовати и с којом као врло важном чињеницом рачунати морамо.

Може неко да буде узоран учитељ, ако према своме раду не пробуди у својих ученика саучешћа, и ако код њих не развије саморадњу не ће бити никада трајног успеха, нити ће му рад одговорити крајњој цели, којој сваки савестан учитељ тежити мора.

Питамо вас дакле: да ли се у нашем васпитању ради тако, да ли се пази на слободу наших ученика, и да ли се код њих буди и развија саморадња? — На то питање не ћу да вам одговарам голим речима, на то нека вам одговоре само чињенице које ћу вам изнети.

Кад општим погледом разгледамо данашњи начин нашег васпитања видимо, да ту нема психолошког студирања о деци и њиховим душевним способностима, нема вам ту истраживања о дечијим наклоностима, него се све то баца у један казан, истопи се, и као маса све на један и исти калуп удара. У тој нашој једнообразности пала је жртвом многа лепа страна што се скривена у детињој души налазила. Тим начином угушено је много узвишеног, племенитог, идеалног и божанственог. Наше школе пуштају из себе децу наклукане науком а без узвишеног осећаја, без племенитости, идеалног полета и божанствене искре.

Па смемо ли тако и даље да чинимо?

Нипошто! Кад би на одраслог човека односно на његову индивидуалност напали, кад би му његову слободу хтели да одуземо он би се бранио; латио би се и најгорих средстава, само да себе сачува. — А шта може дете да чини, кад ми на њега онако безобзирно и неразмишљено морално нападамо, и његову слободу одузи-



Умамо? Ништа. Може ли оно да се брани? Не може! Па кад дете нема моћи да нас одбије, тиме ми не чинимо ништа друго, него пусто насиље и варварство. А зар ми то смемо, зар ми то треба да радимо? Не, никада. И кад не би знали да то чинимо из наивности и незнања био би тај поступак за највећу осуду, овако пак треба да идемо затим, да се те укореењене заблуде што пре отресемо.

У детету борави свака снага за добро; свака божја милост и искрица људског достојанства. Дете је нада наше будућности, зато треба да имамо према њему поштовања.

Ја знам, да ће ми многи читалац добацити речи: „та дете је још веома слабачко“; ако то признајете, онда је баш нужно, да ту његову слабост што већма штедите.

Али баш ви, који велите да је дете слабо, ужасно се варате; то је гола обмана, то је ваша „фата моргана“, која вам непрестано пред очима игра и тиме вас вара.

Дете се не да победити спољним — дисциплинарним — средствима. Ви га можете казнити: затворити, ђушати, лупати, бити на чак и уништити, оно ће вас ипак на крају сви крајева да победи. Истина, оно ће привидно да покаже, да прима оно што ви желите; шта више и с пољним знацима уверава ће нас, да се покорави нашој жељи; али како се опрости ваше стеге његова ће слободна воља да избије на површину; из целог тога прогреса дете ће да изађе као победитељ, а ти ћеш остати као побеђени. Зар сте у вашој школи имали једног ученика — скоро су сви таки — који се за све школско време свагда добро владао, слушао, пазиво, поштовао, шта више показивао се да вас чак још и љуби. Но само што је прешао школски праг и отресао школски прах, тај ваш „узоран“ ученик пролазио је мимо свога учитеља не поздрављајући га, капе не скидајући, ружећи га, неуљудно се понаша, ружне речи говори, једним словом: после многогодишњег вашег труда и напора изашао је из ваше школе, испод ваше руке, потпуно неваљао деран. Питам ја дакле: је ли школа у томе случају одговорила своме задатку; је ли учитељ одговорио своме позиву? Па ко је свему томе крив? Нико други него ми сами. Нашим настраним поступцима чинимо, да школа из себе не пушта добру, благу и васпитану децу, него пусту и безобразну дерлад. Ми смо криви у толико, што не испитујући душевно стање наших ученика идемо за тим, да угушимо и подчинимо њихову слободу у место да је подижемо и поштујемо.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
В
Л
И
О
Т
Е
К
А

Тиме изазивамо да нас деца омрзну и презиру, и ми му у томе не можемо ништа да учинимо; не можемо га натерати да нас поштује и воли, јер то се не истерива силом и спољним средствима, него благошћу и добрим поступком.

Деца присилно васпитана ретко буду ваљани људи, а од тако васпитане омладине, никад не постаје узоран и ваљан народ.

Убијање индивидуалности у детета, то је највећи педагошки грех, који повлачи за собом најужасније последице.

Сваки народ, чија се омладина васпита само спољним суровим средствима, нема сталне основе за свој опстанак, тај народ пре или после мора пропасти.

И збиља то тврђење није онако на сумце без разлога. Јер питам, шта је управо животни услов једног човека и народа?

Можда материјално богатство? Не. Богатство је у животу слаба основа. Деца богатих родитеља постају просијаци, ако нису кадри да савладају незгоде у животу. Није довољно ни да је човек само знањем обogaћен, ако уз то нема и моралне самовести. Има примера, да су светског гласа научењаци опадали и пропадали с тога ради, што не имадоше моралне јачине и моралне самовести.

Богатство може да послужи само као zgodно средство за постигнуће неке више цели, али оно никако не може бити морална цел.

Прави и једини темељ моралности то је слобода. Да, слобода, и ништа друго него слобода. Јер узмимо н. пр. да неко дело које изгледа да је добро, ако је постало под притиском и нагоном а не из слободне воље, може бити корисно, можемо се њиме поносити, но етичке вредности не ће имати, пошто је постало путем силе с којом стоји у свези; и чим престане те силе престаће и њега; као што смо већ напред навели, да ученик док је у школи под надзором учитељевим гледа, да ради и чини само онако, како би се што боље учитељу умилео; но како осети да је сила која га гони да то чини престала, одмах престане и он да ради и чини добро. Тако поступање с ученицима не утиче на образовање карактера, те по томе не може имати такИ поступак ни педагошке вредности.

Ако хоћемо, да нам поверена деца временом постану карактерни и самостални људи, мора се ићи за развијањем што веће моралне свести, а то ћемо постићи тек онда, ако у деци будемо будили, развијали и челичили слободну вољу.

Може неки народ бити паметан и вредан, али зато се не ће моћи од пропасти сачувати. Зна се за многе народе да су били



шметни и вредни, али не имајући своје слободне воље, морали су пропасти.

Слепа послушност и ропска покорност били су код војништва главни услови војничке дисциплине. За најмању непослушност, непокорност или слободно мишлење употребљаване су најстрожије казне. А како је данас? Искуство је довело до увиђења, да би војништво много боље и савесније своју дужност вршило, да би победа много сигурнија била, кад би се војницима дало што више разумне свести, мало више војничке слободе, мало више слободног мишлења те кад би војник својом умношћу дошао до уверења, да ту своју дужност не врши из морања, него из чисте и непомућене љубави према престолу и отаџбини. Зато су тамо већ одавно сва нечовечна дисциплинарна средства укинута.

Кад се то чини код војништва, колико више треба да се то ради у школи међу децом; и не да се замислити како учитељи чине велику услугу своме народу, кад се труде, да пробуде и развију слободну вољу у својих ученика.

У Ст. Керу.

А. Р. П. учитељ.

ПРВИ СРЕСКИ УЧИТЕЉСКИ ЗБОР В. БЕЧКЕРЕЧКОГ ПРОТОПРЕЗВИТЕРАТА.

(Свршетак.)

Б. Свирчевић радујући се, што види на окупу своје садругове, изјављује, да као срп. вероисповедни учитељи под мудрог управом врховног поглавице школе и цркве српске у овој епархији, дужни смо се искрено сетити свога духовног оца, чијом је милостивом дозволом овај збор сазван, те предлаже да се следећи брзојавни поздрав отпрати Његовом Високопреосвештенству г. Епископу Никанору: „Срп. вероисповедно нар. учитељство среза вел. бечкеречког сакупљено на свом збору и договору о унапређењу наше нар. просвете, те зенице народног нам ока, изјављује своме духовном оцу синовљу оданост и моли Вас, Високопреосвештени владико, да га и на даље узмете у Ваше очинско закриље.“ Збор прима предложени поздрав и отправља га на место определења уз бурно „живио свети владика!“

Епарх. изасланик, као природни председник опомиње да се збор за овај мах може само привремено конституисати и то тако све дотле, док збор не буде имао одобрени пословник од епархијске власти, када ће се по њему моћи стално организовати. Позива збор да из средине своје бира председника, заменика, подпредседнике и перовође.

Б. Свирчевић позивајући се на наредбу Вицш. Савета од 1879. односећу се на ове зборове и наводећи да знатан део заслуге, што се овај збор сазвао припада вредном управитељу Др. Св. Петровићу, који ужива

www.inujb.rs
УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

право поверење сазивачког збора, те жели да га и овај збор својим поверењем одликује, те да га бира за заменика председника у што је збор једногласно прихватио и са бурно „живио“ др. Петровића пропратио. Тако исто на предлог Б. Свирчевића једногласно беху изабрани уз бурно „живио“ за подпредседнике: г. г. Душан Бошковић из Св. Ђурђа и Милош Ковић из Модоша, за перовође: г. Миливој Бугарски из Бечкерака и гђа Мила Јовановић из Модоша. — Пошто је за тим на позив председника прочитан извештај сазивачког збора, што је узето на знање, прешло се на сам рад. *Богдан Свирчевић* у кратким цртама изнео је своју расправу „наше учитељство некад и сад.“ У расправи је изнесено, да је учитељство врло важна чињеница око унапређења нар. културног живота, те тако од ваљано образована учитељства зависи хоће ли школа одговорити својој правој сврси. Напомиње да учитељство и унутарње уређење школа не стајаше увек на данашњој висини; осврће се на зачетак нар. просвете и како се уз унапређење нашег школарства и она уздигла на овај угледни степен, чему је много допринело и наше учитељство својим васпитним радом на пољу васпитања нар. подмладка. Изнаша положај учитељски из прошлог доба и срањује га са данашњим и жели да учитељство још и надаље остане истрајно у своме раду, те да тако буде себи на дику народу свом на понос а домовини на корист, у томе пак да непрестано тежи за савршенством у својој практичној вештини и да ревносно ради на своме даљем образовању. Још напомиње потребу удруженог рада учитељског, јер би се тиме дошло до стварнијих резултата, што би учитељству још више уважења стекло у народу. Расправа је најљиво саслушана и код слушаца одобравање изазвала.

Друга тачка дневног реда беше, „Очигледна настава у I. разреду.“ Гђа *Драгиња Смедеревац* изнела је свој начин, којим се служи у раду очигледне наставе у I. раз.; предмет рада беху школске ствари. Радна беше са интересовањем праћена, нарочито од стране грађана изазвала је особито допадање. — Пошто је време већ превалило подне, прекинута је седница и заказана за после подне 3 часа. После овога сво учитељство на челу са замеником председника г. Др. Петровићем учини своје подворење државном надзорнику благород. госп. Антонију Штајнбаху, изјавив му своју радост, што је својом високом присутношћу одликовао данашњи збор; на што је домаћин врло пријатељски захвалио се на посети и уверавао о својој искреној наклоности према учитељству ма које народности и мећао му на срце школу и њен задатак.

У продуженој седници г. *Милан Милојковић* расправљао је „важност рачуна у нар. школи“ доказујући какве важности има рачун у човечијем животу, а како је рачунска настава врло важно васпитно средство за развијање разума детињег и за привикавање детета на самостално и зрело мишљење. Расправа је са особитом пажњом саслушана и предавач је са бурним „живео“ поздрављен. — У току ове расправе стигао је брзојав од Његовог Високопреосвештенства Никанора епископа тамилградског са овим садржајем: „Захваљујем учитељском збору на изјави своје оданости, коју примам са љубављу очинском.“ (Бурно: „живио владика“). — После овога свршеног рада прочитана је у целисти наредба Вицш. Савета од 1879. бр. 2—39. односећи се на

месне, српске и епарх. учитељске зборове, а тако исто прочитан је и од епарх. власти одобрени пословник арадског среза, који је по предлогу Богдана Поповића примљен за основу нацрта зборског пословника, који ће за наредну седницу имати сачинити за то одређени одбор, у који су осим часништва по предлогу г. Манојловића ушли: г. г. Б. Поповић, П. Ј. Поповић, Љ. Марков и Ј. Анђелић из В. Бечкерека, П. Топаловић из Срп. Боке, П. Коњевић из Срп. Неузине и Д. Пековић из Срп. Елемира.

По предлогу г. *М. Манојловића* збор се овај обраћа епарх. учитељском збору, који ће се јамачно у току овогодишњих шк. ферија одржати у Темишвару, да се исти са нарочитом представком обрати епарх. школском одбору ради постављања у сваком срезу 2—3 учитеља, који би као повереници епарх. шк. власти руководили годишње испите у нар. школама по свима црквеним општинама, како би се на тај начин стало на пут разним неприликама, које често мора учитељ да сноси због ђудљивости појединих чланова месног шк. одбора, нарочито по селима.

На предлог г. *Љ. Марковог* одана је пошта пок. Н. Кнежевићу негдашњем учитељу у Шурјанима, а великом добротвору „срп. учитељског конвикта“. После тога особита радост овладаше међу члановима збора, када је прочитан писмен поздрав благородног госп. Н. Ђ. Вукићевића заменика гл. школ. известιοца, који гласи: „Врло ми је мило, што држите протопресвитератски учитељски збор за одабраним програмом. Честитајући вам, поздрављам све Вас скупљене учитеље и желим најбољи успех Вама и школи нашој.“ Дуготрајно живио! Још је уз бурно живио прочитан и поздрав куманског учит. збора, и тиме је ова седница завршена уз клицање живио епарх. изасланик, живили сви часници. Наредна седница заказана је за Видов дан, опет у Бечкереку, на којој ће радњом својом суделовати г. г. Богдан Поповић из Бечкерека, Јов. Хаџић из Срп. Арадца и гђа Д. Пековић из Срп. Елемира.

Овај први збор учинио је особити утисак нарочито на местно грађанство, које је са особитом пажњом пратило достојанствен рад зборски. Такав само рад учитељства нашег подићи ће му углед на ону висину, која му приличи, а стећи ће уважења у народу тако да се не ће наћи ни једног члана у народу, који би се усудио, да омаловажи нар. школу и њене раденике. За то наше учитељство треба да још више живота покаже. Ујединимо своје слабе силе, јер удружен рад даје ефективнија резултата, него радња појединаца. Не часимо, но напред па да нас види Бог!

В. Бечкерек.

Б. Свирчевић.

НОВЕ СМЕТЊЕ ШКОЛСКОМ НАПРЕДКУ.

Пише **Богољуб Бакаловић** слушатељ педагогије у Бечу.
(Наставак).

3. *Школски надзор.* За сваки рад, па и за рад у нар. школи потребан је надзор. О том данас нико не сумња и држим да је сваком јасна ова потреба.



www.cnljib.rs

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

У кр. Хрв. и Славонији као стручни надзор јест: кр. жупанијски и кр. земаљски школеки надзорници. Школски надзор много, ако не и највише упливише на вољу и рад нар. учитеља, од којег у главном зависи цео напредак у школи.

Што се тиче жупанијски шк. надзорника, то ми је разуме се говорити о том у толико, у колико се исти надзор као сметња на шк. напредак односи; — а као свуд тако ми је и овде жупанија Сремска пред очима. Од нар. учитеља се иште све оно што човека краси и човеком чини. Он мора бити поштен, образован (интелигентан) добар педагог и вешт у својој струци; мора бити одушевљен за просвету и напредак народа: мора из убеђења и љубави према своме позиву да образује новију генерацију, а тим уједно ради за напредак целогачовечанства; у опште; од њега се све иште, што је лепо, племенито и узвишено.

Оваки би требао и морао сваки нар. учитељ да буде; но кад би сви тако били, онда неби ни требало надзора у школи; — али, кад знамо да ни сви други људи нису међу собом равни и једнаки, исто тако и нар. учитељи не могу сви једнаки бити. Све дакле ове врлине нису једнако код нар. учитељства укореењене и развијене; већ код једног мање, код другог више, један је вештији у своме раду, други тачнији, трећи марљивији и т. д. тек поуздано се може рећи; да сваки учитељ зна правац свога позива, те по својим природним способностима и ради.

Све оно што неби једном или другом нар. учитељу достојало мора шк. надзорник имати. Код шк. надзорника морају све врлине подпуно савршене бити; а то је у главном и права разлика између нар. учитеља и школског надзорника, те по томе је школски надзорник највештији, најспособнији и у свим врлинама најсавршенији учитељ, или боље најстарији брат или отац свих подручних учитеља.

Школски надзорник дужан је своју вишу спрену и способност у корист школе и њеног напредка употребити; те лепим саветима и упутством нар. учитеље исправљати и прави пут к бољем напредку им показати. Школски надзорник мора при прегледању школа сам избегавати мане које би он може бити проузроковао; н. пр. дешава се да надзорник у некојим школама од 7—11½ сати испит држи, без да децу у своје време на одмор пусти, те онда још у „црну књигу“ убиљежи: „дисциплина је лабава“, за које



WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

је најмање дотични учитељ крив, јер и сам г. надзорник је често се од зноја брисао, стрпљење изгубио и зевао.

Шк. надзорник мора све опажене мане дотичном учитељу саопштити; учитеља саслушати и од његових мисли га разуверити и истом онда т. ј. ако се учитељ не оправда, као ману у књигу убиљежити; н. пр. „вентилације су затворене“; — Ову ману држи учитељ као неправедну, као и прву, а надзорнику свом приписује незнање зашто је вентилације затворити дао. Учитељ је учио или читао из књига даровити и у народу припознати природњака; да за време велике летње врућине под стрејом се од разних испарања скупљају штетни и нездравни гасови, што је веома опасно по здравље и особито у школама ради многе деце, — јер такви штетни гасови кроз вентилације и у школску собу улазе, зато су најбоље вентилације које су што ниже испод крова односно, које су на горњем делу прозора. Учитељ држећи ово за право-ваљано дао је вентилације затворити а све прозоре је отворио знајући и то: да ће кроз прозоре много више здравог зрака долазити по на вентилације. — Надзорник је требао учитеља питати, зашто су вентилације затворене, а по одговору учитељевом требао га је о противном уверити (ако може?) и истом онда као ману у књигу убиљежити.

Шк. надзорник мора сваку опажену ману онако убиљежити како јесте; н. пр. „рисарије нису датиране“. И ову ману као и прве две сматра учитељ као неправедну зато: што надзорник није убиљежио дотични разред у ком цртеж није редовно или никако датиран. Цртежи у II. III. и IV. разреду су редовно датирани, но у I. разреду није учитељ датирати дао с тога; што деца у овом разреду истом почињу бројеве учити, а и при крају године незнају даље бројеве од 20 писати; по томе и не могу дане у месецу преко 20 биљежити знати; па да неби један рад датиран, други не датиран био, у опште није никако цртеже у I. раз. датирати дао. — Ова мана се учитељу тим више неправедна учинила, што г. надзорник није назначио у ком разреду цртежи нису датирани, већ убиљежио тако, да важи за све разреде. Надзорник је и ову ману као и сваку другу требао учитељу саопштити и онда би му заиста учитељ показао (ако је он превидно или није хтео да види) да су цртежи у II. III. и IV. разр. редовно датирани, а уједно би рекао учитељ и то; зашто у I. разреду цртеже датирати није дао; нашто би га г. надзорник опет имао о противном уверити и истом онда онако, како јесте као ману у књигу убиљежити.



www.manu.rs

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Све ове мане чине се учитељу неправедне, јер за сваку ту ману држи се учитељ свога убеђења зашто је тако радио и држи да му је поступак оправдан, јер му г. надзорник ни речи противу његовог убеђења рекао није, нити га питао, — већ просто мане у „црну књигу“ убиљежио, па онако преко рамена на учитеља гледајући, а кад-кад и без да је с Богом рекао — отишао; и не слутећи јадан учитељ да ће за ове три мане укор, устегнуће пет-годишњег доплатака или за казну у друго место премештен бити; а ово последње често бива, да и сам учитељ незна зашто ни кроз што, тек смо ајде у децембру или јануару месецу по највећој зими, сели се брате!

Е па сад кажи поштовани читаоче, да ти се не мили учитељска служба у комуналној школи и ако ниси учитељ, тешко да ниси у овом моменту добио вољу за оваком службом и да не спомињем учитељску плату?!

На овај се начин заиста може омитити учитељу његова тешка служба и пробудити љубав за напредно образовање новије генерације!

Ако игде, ал' овде се заиста применити може оно: „Данас јесмо, сутра нисмо, прекосутра Бог зна гдиемо.“

Не мислим никога са овим да вређам а најмање г. г. кр. жупанијске шк. надзорнике, већ само чиним из чисте љубави према школи и њеном напредку. Шк. надзорник треба да је брат или отац свију учитеља, јер он је таку и заклетву (присегу) положио; свима учитељима једнак, благ, мио предосторожан и праведан бити. Не треба своје више знање и способност сам да прецењује и на учитељство као на црва у прашини да гледи, који од њега милости очекују; већ својим вишим знањем да користи своје учитељству, а тим уједно користи школи и целом народу. Прегледати школу; убиљежити опажене мане и недостатке и опет отићи; то би могао и најобичнији учитељ учинити. Зато баш није нужна тако велика спрема; већ надзорник треба на основу свог вишег знања и вештине учитељима да каже: како и на који начин се опажене мане најлакше одклонити могу! Славни педагог Јан Амос Коменски вели: „Dein Wissen ist nichts, wenn nicht ein anderer weiss, dass Du es weisst“.

Лепим и очинским саветима више се постићи може него ли презирати, срамотити, казнити, примештати учитеље за љубав једног или другог пријатеља; јер само лепим се може побудити љубав у учитељству за бољи напредак у школи, а по себи се разуме где ово не помаже да се и дисциплинарно поступити мора.

Осим ових, како стари тако и ново-набројаних сметња, наша би се још која и више; — но држим, да кад би се само ове одклониле, да би нар. учитељству лакши и милији посао, а шк. напредак напреднији био.

Што се тиче кр. земаљског шк. надзорништва то ми је наменути у толико, да би добро било да се сами осведоче о раду нар. учитељства и напредку школства; а неби рђаво било да рад и поступак жупанијских надзорника прате и надзиру.

ДВАДЕСЕТ ДРУГИ МИНИСТАРСКИ ИЗВЕШТАЈ О ШКОЛАМА У УГАРСКОЈ.

(Свршетак.)

Године 1891/2. било је 16.657 основних школа, 55 виших народних школа, 186 грађанских, 19 виших девојачких школа. Смешаних школа било 84.84%, чисто мушких 7.15%, и чисто женских 8.01%. У 12.126 школа био је наставни језик или мађарски или са мађарским други језик, а у 4.791 школи био је други језик наставни.

Од 7.472 школа у којима није наставни језик мађарски постигнут је успех из мађарског језика у 5.086 школа, а није постигнут никакав успех, или се мађарски језик није ни предавао у 2.386 школа.

Број школских дворана порастао је у тој години са 40 те је било свега 25.268 шк. дворана. На сваку дворану просечно долази по 75 деце за свакидашњу школу обавезна, а у истини било је 65—66 ученика у једној дворани.

Учитељских места било је 25.622, а учитеља је пак било 25.505. За годину дана умножен је број учитељских места са 150, а број учитеља 372.

Оспособљених учитеља било је 88.3%; а без оспособљења је било 11.70%; овај одношај се према прошлим поправио, у толико што је број оспособљених учитеља порастао са 388, а број неоспособљених умалио са 16. Највише неоспособљених учитеља има код унијата (од 2.141 учитеља има 611 неспособљених).

Те године било је 21.918 учитеља и 3.587 учитељица. Међу учитељицама су многе калуђерице. Од 25.505 учитеља било је 22.500 редовних и 3.005 спомоћника. И у овом погледу се показује напредак, јер број спомоћних учитеља све се више умаљава.

Од 25.505 учитеља знало је мађарски 23.839 учитеља, а није знао 1.601 учитељ. Број учитеља који знају мађарски порастао је са 326, а број оних који не знају умањен је са 19. Највише учитеља који не знају мађарски има код ист. православних 534, затим код унијата 281, реформата 261, римокатолика 327. Код римокатолика је број учитеља који не знају мађарски за годину дана порастао са 21.

Године 1891/2. била је 71 учитељска школа и то 54 за мушке и 17 за женске. У мушким учитељским школама било је 3378 слушалаца, а у женским учитељским школама 1537 слушалаца. У тој години држани су испити за учитељска оспособљења у 66 завода; издато је 630 учитељских оспособљења за основне школе и 264 за учитељице; 60 мушких и 35 женских оспособљења за грађанске школе.

Те године су 64 државна школска надзорника од 16.917 школа похотили 5761 школу и том су приликом слушали предавање код 9945 учитеља. Ови надзорници су највише похађали државне школе, а најмање унијатске. На прегледање школа употребили су 4356 дана, што на сваког долази по 60—70 дана.

Из учитељског мировинског фонда издато је год. 1892. на 1232 учитеља 174.530 фор. мировине, на 1685 учитељских удовица 155.582 фор. припомоћи, и на 2112 учитељских сирочади у име потпоре 63.740 фор. Главница учит. мировинског фонда износи 9 милијона 668.444 фор. Године 1892. увећан је иметак фонда са 773.244 фор. У име уписине 15 нов. од школске деце уплинуло је те године 13.332 фор. 20 нов.

Из „Néptanítók lapja“ извадио,

М. Бандић.

ШТА МОЖЕ УЧИТЕЉА НА БОЉИ РАД ПОТСТАКНУТИ?*)

Сваки учитељ дужан је у својој школи да ради. Од њега се то захтева, јер сам његов позив то са собом изискује. Па према томе сваки онај, који мисли да ступи у учитељску школу, који је науман учитељ да буде мора са собом унапред да буде начисто дал' је за то звање способан. — Не треба да узима то олако, јер онај који се чврстом вољом одао учитељском позиву, тај зна, да му у дужност спада бринути се о васпитању поверене му деце, даље о напредку целог села у ком службује, а најпосле он треба да буде образац увек и свагда и себе да не занемарује већ непрестано унапређује. Сви учитељи треба да су такви. Они може бити и да би били, али има нешто што их спречава што их отуђује од тога, а многим учитељу и горке дане у животу његовом производи. Шта је то, што учитеља тако од рада задржава и отуђује напосред менићу мало ниже.

У учитељској школи сви су ученици једнаки, једно те исто уче, па једно и знају, те према томе и у народу заузимају један те исти положај. Овако би требало да буде, ал није тако, јер народ их сам раздели, те по том им вредност, односно поштовање одаје. Тако је код њих један мали учитељ — који држи први и други разред — а други је стари — који учи 3. и 4. разред, дакле већу

*) III. предавање, држано у учитељској конференцији у Долови 1893. г. 16. дец.



Удецу, која у цркви поју. По народном распореду онај мали учитељ неће никад толико важити, као онај стари. Ово је за учитеље дабоме непријатно, и више пута дође и до свађе те на срамоту нашу произађу разни шкандали за које нас после чак и школске власти па и министарство зна.

Учитељ треба са својим колегама у пријатељству да живи, над народом да се узвиси, ал не горди; него нека с њиме општи само о корисним стварима, па оваким понашањем ће свој углед пред народом подићи. Учитељ је дужан да ради, и то: у школи са децом, а ван школе са народом. У школи да поучава малише лепим и корисним знањима, а ван школе о пчелињаку, воћњаку и др. са народом. Овако радећи остаће своје узвишеном позиву доследан.

Ми смо сви учитељи једнаки, дакле кад је то истина, онда треба да смо једнако и награђени, ако не свуда, онда бар у оним општинама где је више учитеља; а не један да има више а један мање плате. Ово би требале и наше школске власти да увиде, па да плате учитеља, — у местима где њих више служе — изравнају, — јер тешко је сваком кад зна, да једне и исте дужности врши, а није једнако награђен.

За тим учитељи би требали годишње да се мењају разредима, јер учитељ држећи се увек једног разреда заостаје натраг т. ј. он се неће даље бринути о науци; он зна за његов разред већ све на памет, више се не спрема, он је сигуран. — Себе занемари, отпочиње друге радове, а своју струку занемарује. Али канда ово и сами учитељи хоће, јер има општина, где је један учитељ једнога разреда боље наплаћен, него други, тај би волео да тако увек остане, те да и надаље буде увек боље награђиван од његових других колега. (Таких општина има много. Ја знам једно 10—12 које имају по 2—3 учитеља или учитељица, па један има 500 фор. други 400 фор. а трећи 300 фор.) Што неби то једну годину и други уживали.

Што се првога тиче, кад би се усвојило премештање учитеља сваке године из разреда у разред постигло би се то, да би се унапредио сваки науком и радом, јер је принуђен прописима и правилима школског закона задоста учинити, морао би се спремати изнова за свој нови рад, а тим би себе све боље и већма усавршавао. А и код самог народа био би друкчији појам о учитељу, јер би увидели, да су сви једнако спремни, и да ни један од другог ништа



У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

више зна, нити је бољи, па би једнако и уважени били. Дакле кад би се оваки појам код народа успоставио онда би се и оно друго извршило, а то је: једнако би учитеље своје и наградили. Дошло би се до изједначења. Па ако смо браћа и колеге, треба и сами да ово потпомогнемо те да се што пре оствари, треба заједнички да сносимо све тешкоће и лакоће. Овако па да нас види Бог!

Зато чиним пажљивим школске власти, да већма и озбиљније пораве на том, да при свршетку године одреди сваком учитељу нов разред, како би се овај за време школског одмора могао спремити с радом за будући разред. Овакав поступак унапредно би учитеља и школску наставу. Оваким распоређењем многи би се учитељ, па онај који пре није хтео — потстакнуо на рад, јер је приморан да себи осветла образ пред испитном комисијом, те би се тако спремао, а у раду неби никад малаксавао. Ово је најважније по учитеље, особито оне — који више пута на себе и на своје дужности заборавае.

Дакле, да би се учитељ на бољи рад подстакнуо нужно је :

1. да се сваке године премештају из разреда у разред.
2. да им се изравна плата.

Урадили се ово, онда ћемо за цело у току кратког времена осетити, да нам је учитељство више марно и приљежније прегнуло за школу и њен напредак. Приметиће се, да ће у народу боље и већма уважени бити; а и сами учитељи неће се једно на другог тужити, јер неће зато имати узрока.

У Долови.

Милан Новаковић, учитељ.

ОПШТА СРПСКА УЧИТЕЉСКА СКУПШТИНА У НОВОМЕ САДУ.

Ко је пратио наше листове, а нарочито „Школски Лист“ од 1864.—1870. г. могао се у довољној мери уверити, да је учитељство српско из архиепископије карловачке и митрополије српске још од то доба тежило и радило за својим општим удружењем, зарад свога моралног и интелектуалног унапређења.

Што им није испало за руком да остваре ову своју жељу, и шта им је сметало, да кроз пуних 30 година нису могли да дођу до свог удружења, нећемо овде претресати; али, да се та жеља и покрај свих сметња није угасила у грудма њиховим и да је, шта

више, и све јача корена захватала, показују то и оне скупштине од 1886. г. у Сомбору, и оне у В. Кикинди и Ст. Бечеју од 1889. и 1890. г. а најочитије избило је то на овој последњој општој скупштини у Новом Саду, која је одржана 5. (17.) јула о. г. у просторијама српске више девојачке школе.

Ни једном досадањем састанку учитељском нису се испречиле такве сметње, као Новосадском.

Да не узмемо у обзир ону околност, што је сазив скупштине, признајемо, мало убрзан, те нису власти и општине свуда могле да притеку у помоћ својим учитељима за олакшицу путна трошка, ал морамо узети у обзир ту околност, што су државне власти, већ по сазиву скупштине, изненада упутиле до 70 наших учитеља и учитељица у Фелеђхаз на шестонедељно учење мађарског сјезика, па кад ипак видимо на окупу 87 српских учитеља и учитељица, где о свом трошку, путују чак од Петриње, Сомбора, Кикинде и Модоша, да се посаветују о своме моралном унапређењу, не себе, него народа ради: онда се јасно огледа, да у грудма учитељским за пуних 10 година*) гори плам искреног родољубља и да у таквом учитељству има народ најбоље генерације за своју бољу будућност.

Кад се, даље, узме у обзир, да нас је за последњих 6—7 година немилице растрзала страначка страст, те и многу добру учитељску снагу одвукла на то бесплодно поље страначке размирице, а с тим у многим брату учитељу пољуљала одушевљење за светим позивом: онда се још више можемо радовати овом састанку, који је међу учитељством, млађим и старијим, збрисао сваки траг страначке одвојености и после толиког времена видесмо их збратимљене и загрљене, где једним срцем греде својој узвишеној мети, свом општем унапређењу и усавршењу на моралној основи.

Да нас и овога пута мимоиђе давнашња жеља, да постигнемо своје удружење: ипак је ова скупштина велики добит за наше боље дане, што је у душама учитељским оставила најлепше успомене, на лепу слогу и љубав, које смо сви тако жељни и тако жедни били.

* * *
Још у очи скупштине, икупно се леп број учитеља и учитељица у дворанама српске више дев. школе, које је поздравио председник приређивачког местног одбора г. А. Варађанин и после кратке измене мисли закаже се за сутра ујутру у 7 сати конференција учитељска, која би олакшала и убрзала рад саме скупштине.

*) У рукопису неразговоран број година.



Конференција се и састала око пола 8 сати изјутра и у најлепшем споразуму текла, те много допринела, да се онако лепо и достојанствено спровела расправа скупштинска о правилима удружења и много помогла, да се тај посао обавио за један дан.

У 9 сати пре подне, отпочело се призиваније св. Духа у св. николајевској цркви, којом је приликом чинодејствовао пречастни прота г. Павао Балта са ђаконом општинским г. Вељком Миросављевићем уз дивно и хармонично појање 50 самих учитеља, који су се били донде скупили.

После призиванија св. Духа искупе се учитељи у лепо украшеној дворани срп. више дев. школе, где их поздрави председник приређивачког одбора прикладним говором, у коме је изнешен исторични развитак учитељског удружења односно, покушаји за то у митрополији српској за последњих 30 година и изнео побуде, које су руководиле приређив. одбор да је саставио овака правила, као што ће се изнети. За тим је рпиказао повереника политич. власти, варошког капетана г. *Тодора Вуковића*, те онда позвао скупштину, да се под председништвом најстаријег свог члана, конститутујише и свој задатак сретно још данас доврши на добро школе и напредак милог нам народа.

На предлог г. *Јов. Благојевића* из Сомбора изабере скупштина једногласно одмах за председника свога г. *Аркадију Варађанина* председника сазивачког одбора, за потпредседника г. *Душана Стојишића* из Сенте, за перовође г. г. *Богдана Свирчевића* из Вел. Бечкерека и *Миту Борђевића* из Н. Сада, који заузму своја места.

Председник позове скупштину да пређе на претрес истакнутих „Правила“ за српску учитељску задругу у Архијепископији Карловачкој и Митрополији Српској, која су изнешена на јавност у свим месним полит. сремским листовима и посебно отштампане и свима искупљеним члановима јуче и данас раздата.

Г. *Јов. Благојевић* радује се, у свом подужем говору што је приређивачки одбор саставио ова правила и позвао ову скупштину, изјављује, да се у начелу слаже са правилима те предлаже, да скупштина изрече, као да је прочитала иста правила и да се одмах пређе на специјалну расправу, где се поједине мале измене могу споменути, и ако се нађе за умесно и примити. Особито наглашује да би ваљало у овим правилима проширити основу за чланове, како би ту могли суделовати и професори са наших средњих школа, па и са богословије.



Г. Мата Косовац из Меленаца потпомаже у начелу предлог Благојевићев и наводи само, да би по његовом мишљењу, ваљало да је у ова правила увршћен и правни део наше народне наставе, по коме би ово друштво позвано било, да се стара за обрану нашег аутономног школског живота.

Г. Стева Јановић из Голубинаца подупире такође предлог г. Ј. Благојевића, али је противан предлогу г. Мате Косовца у погледу правне стране српске вероисповедне школе, велећи, да је то позив нашег народ. цркв. Сабора, а не оваког приватног учитељског друштва.

Г. Мита Кљици из Черевиха радује се оваком састанку учитељском, прихваћа у свему предлог г. Јов. Благојевића и предлаже, да се одмах пређе на расправу шпецијалне дебате.

Г. Јов. Јонко Кнежевић из Новог Сада противан је, да се правилима овим обухвата васколико учитељство из Митрополије српске, он се потпуно задовољава и предлогом приређивачког одбора и жели, да се одмах пређе на специјалну расправу.

После ових говора скупштина изјављује, да сматра, да су правила прочитана и прелази на специјалну расправу.

Код специјалне расправе учествовало је више њих учитеља и учињене су, поред незнатних стилистичних измена, ове три веће измене:

1. Да се основа за примање у чланство прошири тако, да могу бити чланови ове задруге сви учитељи и учитељице и сви професори Срби православне вере из митрополије српске, који служе, или су служили, па су умировљени, на забавиштима, основ. нар. школама, вишим девојачким и грађан. школама, учитељским школама, гимназијама и богословији, као и хуманим и стручним заводима, без обзира на њихов јавни карактер.

2. Да се пијетет према заслужном духовном оцу, данашње наше модерне наставе и школе, блажене успомене пок. Др. Ђорђа Патошевића, не огледа у наслову листа, који задруга ова мисли издавати и коме је и име „Патошевићева Школа“ било намењено у предлогу, него, да се пијетет тај очува у фонду, који ће носити име овог дичног покојника, којим ће руковати друштво: „Српски учитељски конвикт у Нов. Саду“ и коме ће ова општа задруга сваке године из својих чистих прихода додавати по неке извесне своте, а у цели, да се отуда издржавају у конвикту бесплатно сирочад учитељска.

3. Да се управни одбор друштвени не бира на три, него на две године, и не 12, него само 8 чланова, који ће се половином мењати сваке године.

Према томе „Правила“ за удружење учитељско, која су на овој скупштини примљена и потпомогнута од заступника свију поменутих завода, изузимајући богословије, имаће ову цел:

а) да удруже учитељство наше од најнижих до највиших просветних завода из Архиепископије карловачке и митрополије српске, како би својим предавањем, угледним школским радом, књижевним послом, — купљењем прилога и држањем лепих и поучних забава унапређивали себе и своју школску струку и стицали тако с једне стране љубав и поштовање свога народа, а с друге стране чистим приходом множили фонд Др. Ђ. Натошевића и путем тим испомегали сирочад учитељску и осим тога у нужди и потреби материјално испомогли по којег члана задружног.

б) да, из оставине учитељских добротвора Николе Кнежевића и супруге му Ракиле, издаје књижице за школу и народ, које ће носити у наслову имена нових добротвора.

в) да издаје стручан лист, у коме ће претресати дневна и друга педагошка и методична питања свију завода српских.

Да се и ова цел постигне бринуће се скупштина и њена три одбора: управни са 8 чланова, књижевни са 12 чланова, који се тек у три године могу изменути, и надзорни, који ће бдити над савесним новчаним руковањем оба горња одбора.

Установљена су за боље промицање цели друштвених и подељена задружна: протопопијатска или епархијска; а утврђено је да се од имања друштвеног сме трошити само $\frac{2}{3}$ на друштвене цели, а $\frac{1}{3}$ целокупног прихода, да се мора капитализирати док не достигне своту од 50.000 ф. и онда ће скупштина одлучити, колико ће се у будуће капитализирати.

За случај да престане задруга, припашће имање друштвено „срп. учитељ. конвикту у Нов. Саду“, а ако би и овог нестало, онда управи српских народ. фондова, од чега ће се награђивати писци школ. књига и издавати потпора учитељима и њиховој сирочади и удовицама.

То је у главном задатак и цел овог удружења и наша је најтоплија жеља, да учитељство бар у својој 30. години рада постигне и оствари намеру своју како у интересу наставе, тако и

у интересу самог народа, коме служе и коме су посветили живот свој ови трудбеници.

Напомињемо још, да је у гостионици код „Беле лађе“ био заједнички ручак, где је учествовало 70 учитеља, који се у лепој слози и овде сетили наздравицом свога оца државног, премилостивог краља и његовог високог Дома; старешина наше цркве и школе; Његове Светости патријарха г. Георгија Бранковића и епископа бачког г. Германа Опачића. Осим тога поздравили су брзојавно кр. уг. министра богочасти и јавне наставе преузвишеног г. барона Етвеша, који је истог дана брзојавно се захвалио на пажњи. А поздравили су и своју браћу учитеље у Србији, који се сутра дан искупили у својој 11. скупштини у граду Јагодини.

У опште тако се владали учитељи, свуда и свагде, да су улили поштовање у целом грађанству и задобили општу љубав, а побудили свуда лепше наде на наше сретније дане.

— Н.

РЕДОВНА СКУПШТИНА СРПСКОГ УЧИТЕЉСКОГ КОНВИКТА У НОВОМЕ САДУ.

Сутра дан 6. (18.) јула о. г. после опште учитељске скупштине новосадске, одржана је четврта редовна главна скупштина српског учитељског конвикта.

Овој је скупштини предходио свечан парастос упокојеним члановима и добротворима друштвеним у св. николајевској цркви, при којем је, такође, чинодејствовао пречастни г. Павао Балта прота са општинским ђаконом г. Вељком Миросављевићем. Још ни један друштвени парастос, чини ми се, није тако свечано обављен, као овај, јер је учитељство било у лепом броју заступљено. Самих чланова било је 35, а други учитеља са јучерање скупштине могло је бити још око 20 њих, те су не само јектенија, него скоро и остало опело сами учитељи појали и тако, складно и одушевљено, вршили тај побожни чин, да су сваког од нас обузимали неки свечани и тужни осећаји.

Одмах после парастоса, дакле око пола 10 сати пре подне отворио је скупштину, у присуству изасланика полит. власти г. капетана Т. Вуковића, председник истог друштва г. Арк. Варађанин усрдном добродошлицом и онда одао помен упокојеном благајнику друштвеном Панти Јовановићу учитељу новосадске срп. више дев. школе, и скупштина је устајањем и изразом: „Бог да му душу прости“ увела у записник своју тугу за покојником.

За тим је читао председник извештај рада управног одбора за прошлу 1893—4. г. из кога бележимо, као најважније, изјаву, да је друштво напустило мисао, да купи за друштвене цели празно варошко земљиште „Хан“ преко од средишње основне и више дев. школе, јер је велика конкуренција за то,

www.scribd.com
 УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА
 Не би се увише скупо испало, него је намерно, да купи друштво кућу гђе Јулке Радовановићке на сенској пијаци за 14.000 фор. а. вр. што је скупштина после и усвојила и овластила управну одбор, да осим куповне цене, може по свом најбољем увиђењу дозидати и оправити ту кућу да одговара и угледу друштва и потреби потомаца, те ће тако друштво идућег пролећа већ примити у својину кућу и оправити ју за своје потребе.

Да се не би на ту цел утрошио досада скупљени фонд од 30.000 ф. решила је скупштина на предлог свог управног одбора, да се издаду 5000 ком. обвезница од 5 ф. па да се те обвезнице растуре у народ под условом, да се од њих сваке године без интереса отплаћује по 200 комада или 1000 фор. у новцу, тако, да се тај дуг исплати народу, без интереса за 25 година, а коцка ће означити, који ће се бројеви кад исплаћивати. Растуривање и манипулација тих обвезница предаје се потпредседнику друштвеном и управитељу школеском г. Гаври Путнику и двојци тамошњих чланова г. г. Пери Стефановићу и Душану Поповићу.

Из извештаја председничког бележимо и то, да је новосадска црквена општина с дозволом епарх. административног одбора бачког уступила „Натошевићев фонд“ овом друштву на руковање тако, да се приход од тог има трошити на сирочад учитељску, која досеу у конвикт. Уједно се наредило да се за увек задржи наслов тога фонда и да се засебно рукује. Овај је фонд основан 1887. г. по смрти овог славног мужа нашег са 200 ф. што је иста општина приложила. Доцније је томе овдашњи грађанин и родољуб г. *Арса Пајевић* приложио још 400 фор. те данас с интересом износи тај фонд око 650 фор. Јучерања општа скупштина за удружење, донела је у својим правилима одредбу, да из својих чистих прихода сваке године по нешто додаје овом фонду и да га тако у знак високог поштовања према дичном покојнику, умножава на потпору сирочади учитељске.

Председник је известио скупштину и о том, да је по приватном извештају, епарх. адмн. одбор решио, да се онај „Натошевићев фонд“, којим рукује сомборска црквена општина и који износи преко 2000 фор. а. вр. не уступи овом друштву, по молби његовој, него да се састави основно писмо, по коме ће се приход од истог фонда делити у облику штипендија учитељској сирочади и удовицама. Но скупштина је за то решила, да овласти ону депутацију, која ће ићи после скупштине, да поздраве новог епископа бачког Његово Високопреосвештенство г. Германа, и да га том приликом умоли, да у основном писмузначи исти епарх. одбор, да се приход тога фонда уступи овом друштву на издржавање учитељских сирота, што је депутација и учинила и добила уверење Његов. Високопреосвештенства. да ће он у том смислу порадити, кад ствар дође на решавање.

У овом извештају се и то споменуло, како се множе пријатељи и добротвори, па и сами чланови оснивачи и помагачи код овог друштва. Међу добротворе споменуо је, осим г. Арсе Пајевића, још гђу *Љубицу удову Радишићку* из Сегедина, која је у течају прошле по године уложила у Вел. Кикинди у првој диштриктекој штедионици 1200 фор. на друштвене цели, које ће друштво после њене смрти примити; а споменуо је и легат пок. Луке Николића грађанина земунског од 300 ф. што је његова супруга Неда

www.digicoll.rs
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА
www.digicoll.rs
исплатила. Набрајао је многе скупуљаче и приложнике као и приређиваче забава за ове цели, који су лепу своту унели у друштвену благајну. Међу скупуљачима се највише одликовао г. Гавра Путник потпредседник друштвени а међу приређивачима: дилетантско друштво у Сенти, приређивачки одбор у Госпођинци (Мита Пејић учитељ) а учитељи арадског протопопијата на своме збору у Срп. Сент-Петру. Скупштина је добротворима довикавала: слава, а скупуљачима и приређивачима: Живели!

По извештају председникову има до сад уписано 128 чланова оснивача (учитеља) и 104 члана помагача, свега 232. Од тих је умрло 7, иступило 7, а неуплаћују 5.

Кад се, по извештају председникову, срачуни интересе, који има друштво да прими на своје улоге за ову 1894. г. готовина, што је у каси, легати сигурни и сигурна чланарина, која ће утећи до краја јуна 1895. год. онда излази, да друштво има 30.600 фор. с којим може још сад као са сигурним капиталом рачунати, што је скупштина узела на врло повољно знање.

Кад је председник споменуо, да је и ово друштво било заступљено на 40. годишњој прослави нашег љубљеног учитеља г. Николе Ђ. Вукићевића, прошле јесени, скупштина је тај чин поздравила са бурним: Живио!

После извештаја решаване су оне ствари о купу куће и о издавању обвезница, које смо напред већ поменули и онда је још прочитао г. Гавра Путник, као извештај управног одбора, „кућевни ред“ за конвикт, по коме ће се одбор и питомци владати за до године, кад наступи томе време, и онда се прешло на избор часника.

Скупштина је једнодушно поверила управу и рад свим досадањим часницима и одборницима, само је на место упокојеног благајника бирала за истог г. Ђорђа Милића досадањег друштвеног перовођу, а на његово место за перовођу изабрала је г. Миту Ђорђевића учитеља на новосад. срп. вишој дев. школи, па је онда понуђено једно упражњено место у одбору са г. Јов. Марићем учитељем новосадским.

И ова скупштина, као и она јуче текла је у најбољем реду и споразуму, и оставила је као и она јуче, на све присутне чланове леп и пријатан утисак.

На овој скупштини, као и јуче, видесмо заступљен леп број наших грађана и свештеника, што показује, да им на срцу лежи учитељска и школска ствар.

Јао нам је, што је са ове две скупштине морала изостати лепо спремљена забава, коју су били намерни да изведу сами учитељи; али да ће Бог, па ћемо, до године, при освећењу нашег дома спремити још лепшу и импозантнију забаву, и ако уславимо том приликом и своје законом ујемчено удружење, као што се у име Божије надамо, биће слава величанственија и одушевљенија, а то у славу Божију и желимо.

ПОЗДРАВИ

приликом четрдесетогодишње прославе Н. Ђ. Вукићевића
дана 17. (29.) октобра 1893. године.

(Наставак.)

171. (П.) Београд, 17. окт. 1893. год.

Високоблагородни Господине!

Пуна весеља и радости што Вам и ја данас као врлом и поштованом слављенику честитати могу.

Ретки су овакови појави у миломе Српству, као што Ви данас доживесте, али Српство уме ценити своје трудбенике, некако још за живота виде — какву им пошту мило Српство одаје.

Веселим се и радујем, кад дочеках и ја, да видим како Српство цени труд и рад на просветном пољу мога одличнога професора и наставника.

Дај Боже, да нам још небројене године поживите крепки духом и телом на дику и понос Вашим благодарним ученицима, ученицама, као и целом Српству на дику и понос живио!

Ваш свагда благодарни ученик *Јован Бољарић* уч. осн. шк. и уч. глухо неме деце.

172. (П.) Даљ, 16. окт. 1893. год.

Високоблагородни Господине!

Немогући лично — при прослави 40.-годишњег Вашег просветног рада — учествовати, поздрављам Вас овим начином са најискренијом жељом: да Вас премилостиви Творац још много година у крепости одржи на корист просвете народа српског.

Са најодличнијим високопоштовањем јесам од увек и непрестано Ваш најодличнији *Сисасоје Дедић* учитељ.

173. (Т.) Черевих.

Слављениче, дочекавши четрдесетогодишњицу, рада на трновитом земљишту школства, пратио Вас божији благослов и љубав ученика до крајње мете живота.

Вукаш београдски учитељ.

174. (Т.) Нови Сад.

Честитам Вам данашњу свечаност са срдачном жељом, да Вас Свевишњи на много година поживи, на корист српске школе и на понос српскога народа.

Шандор Чешљар учитељ.



Мартонош, 16. окт. 1893.

Високоблагородни Господине!

Данашњи дан, кад српски народ, преко својих заступника, радосно слави и узноси, четрдесетогодишњи неуморан труд Ваш на пољу српско-православног просветног напретка свог — долазим и ја с овим редцима ка захвалан син и ученик Ваш, те Вам кличем из искреног срца: да Вас премилостиви Отац небесни по своме провиђењу и даље одржи у крепком телесном и душевном здрављу, да би могли продужити Ваше обилато знање на пољу српско-православног просветног напретка нашег народа; а уједно на утеху, радост и корист цењене Ваше породице.

Овом приликом слободан сам изјавити своје жалење што због својих разних прилика не могу лично учесник бити многозаслужене прославе Ваше; али се уједно радујем што сам у тим околностима, те ће ме моја ћерка Зорка при овој свечаности, као Ваш садањи ученик моћи заступати.

С ово неколико срдачних речи изволите примити овом свечаном приликом од Вашег благодарног ученика свако силовље поштовање и захвалност за учињена ми добра и остајте здрави и задовољни у кругу Ваше цењене породице и многобројних пријатеља.

Тоша Пегаковић учитељ.

176. (Т.)

Бела Црква.

Честитам четрдесетогодишњицу трудног али и племенитог учитељског службовања; живили!

Бока Поповић учитељ.

177. (Т.)

Даљ.

Учитељу и просветитељу српском честита данашњу четрдесетогодишњицу, бивши и захвални његов ученик.

Јовановић учитељ.

178. (Т.)

Бачки Фелдварац.

Поздрав дичном слављенику од благодарних ученика.

Богдана Поповића, Танасије Костића, Шандора Велижировића, учители.

179. (Т.)

Карловац.

Безброју најзахвалнијих Ваших ученика и најоданијих поштоватеља приступом Вам данас кличући: живио и дочекао Несторову старост, дични учитељу српских учитеља, поносе Српства, школе, учитељства и просвјете српске!

Захвални ученик *Стево Калуђерчић* српски учитељ

183. (II.)

Срп. Бока, 15. Окт. 1893.

Благородни Господине!

Света ми дужност налаже, да као благодаран ученик данас 17. окт. 1893. год. честитајући четрдесетогодишњицу Вашег педагошког рада, кликнем: нека Вам свемогући Бог подари здравље и дуг живот, да би још много година порадили око напретка српске школе!

Живили на понос српском народу!

Ваш благодарни ученик *Петар Тошковић* срп. учитељ.

(Наставиће се.)

НЕКРОЛОГ.

† *Панга Јовиновић* наставник мађарског језика у вишој девојачкој школи Новосадској после дугог и тешког боловања преселио се у вечност код својих родитеља у Баваништу 25. Маја о. г. — Покојник је рођен 18. Јунија 1862. у Баваништу. Свршио је VII. гимн. разред у Белој Цркви. Као бивши учитељ мађарске школе у Баваништу по дозволи Школ. Савета положио је приватно испит из I. и II. разреда учитељске школе, а за тим је трећи разред исте школе редовно у Сомбору положио 1887/8. школ. године и положио је учитељски испит с врло добрим успехом. Служио је најпре као учитељ у Бечкерекy, а за тим две године као учитељ више девојачке школе у Новом Саду.

† *Павло Бибић* бивши учитељ Петрињски, после дужег и тешког боловања преселио се у вечност, код својих сродника у Сомбору на Павлов дан ове године у вече и сарањен је 2. Јулија после подне у св. Успенском гробљу Сомборском. Бог да га прости!

ШКОЛСКЕ ВЕСТИ.

На дан св. Константина и Јелене освећен је са великом свечаношћу темељ новог здања српске учитељске школе у Сомбору у присуству Благородног г. Милана Максимовића врховног управитеља Патријаршеског властелинства Даљског који је заступао при тој свечаности основатеља помезутог здања Његову Светост Патријарха Србског Георгија Бранковића. — После црквеног обреда прочитана је и подписана споменица оснивања овога здања, која је у темељ узидана. Том приликом је говорио управитељ завода о важности учитељске школе по српски народ у овим крајевима и захвалио Његовој Светости Патријарху Србском Преузвишеном Господину Георгију на његовом штедром добротворству које је показао најјејачије овом приликом, што на своме земљишту и о свом трошку подиже великољепно здање за мушку учитељску школу. Здање се ово од тога времена зида у велико и већ је и горњи кат дозидан, и на грађу је на дан Огњене Марије грана подигнута. Нека је слава и хвала великом добротвору српске учитељске школе Светом Патријарху Србском Георгију Бранковићу!

УПРАЖЊЕНА УЧИТЕЉСКА МЕСТА.

WWW.UNILIB.RS

У *Сенги* упражњено је једно учитељско место на срб. вероисповедној школи. Плата је у готову 262 фор. 50 новч. у име станарине 150 фор. у име сламног огрева 25 фор. и 24 кубна метера механих дрва; школски паушал од 14 фор. 25 нов. и осим тога 28 јутара 474/1600 □ хвати добре ораће земље на коју учитељ краљ. порезу и еквиваленат из свога подмирити има.

— Захтева се да се молитељ лично прикаже. Рок најдаље до конца јулија.

Тражи се учитељ на ново отвореној мешовитој школи V. и VI. разреда у *центруму* у *Меленци*. Плата је 600 ф. слободан стан са две собе за учитеља, соба за послужитеља, штала и друге стаје, огрева колико му преко зиме треба било у природи или у новцу, како удеси са општином. Општина има право по потреби да учитеља и на другу коју школу премести. Рок до преображења.

Тражи се учитељ на прво-четвртној мешовитој школи за I. и II. разред у *Меленци*; плата 500 фор. леп слободан стан, огрев било у природи или новцу како са општином удеси. Рок до преображења.

У *Тиса-Хегешу* (Tisza-Hegyesh, Torontál) тражи се учитељ; плата је 400 фор. у готовом, 2 ланца добре ораће земље (на коју учитељ порезу плаћа) слободан стан са вртом и огрев. Рок до св. вел. Госпојине.

У *Дероња* (у Бачкој) тражи се учитељ III. и IV. разреда. Плата је 300 фор. и то 212 фор. од црквене и 88 фор. од политичне општине; 9 јутара ораће земље на коју учитељ порезу плаћа, 2 хвата тврди дрва, слободан стан, и 20 фор. за перовођство. Рок до Преображења.

У *Парцу* (Тамишка жупанија) тражи се учитељ. Плата је 300 фор. два хвата дрва, слободан стан са баштом. Рок до вел. Госпојине.

У *Кнезу* тражи се учитељ. Плата је 120 фор. 20 киб. жита; 20 киб. кукуруза, 2 хвата дрва, 2 хвата сламе, $1\frac{1}{3}$ лан. шк. земље на коју учитељ плаћа порезу, 2 ланца п. п. земље на коју учитељ не плаћа порезу, стан и врт. Рок до вел. Госпојине.

У *Шиклошу* тражи се учитељ, плата 421 ф. три хвата дрва, слободан стан, и приход штоларни од 40 ф. Рок до 1. августа.

У *Петрињи* тражи се учитељ. Плата 600 фор. стан и врт. Рок 10. август по новом.

У *Бегечу* се тражи учитељица I. и II. разреда мешовите школе. Плата 300 фор. за редовну, 40 фор. за повторну школу; 5 фор. за писаћи прибор, 2 хвата дрва, сламе за огрев колико треба, слободан стан са баштом и башта изван села. Рок до Преображења.

У *Мостару* (у Херцеговини) траже се две учитељице и један учитељ. Рок 12. август о. г.

У *Вел. Маршти* (Torontál m.) тражи се учитељ. Плата 300 ф. слободан стан с баштом, $1\frac{1}{2}$ ланац ораће земље на коју учитељ порезу плаћа; 2 хв. тврди дрва, 2 хв. сламе. Рок 7. август.

У *Забавишту Добротворне Задруге Сркиња Новосадкиња*, тражи се *забавица*. Плата 350 ф. 60 ф. станарине, 2 хв. дрва за огрев. Молбенице до Преображења треба слати председништву задруге.

ШКОЛСКА ОБЈАВА.

У србској учитељској школи Сомборској започеће се школска 1894/5. година 1. Септембра. У смислу наредбе Високосл. Школског Савета течај школски траје четири године.

У учитељску школу примају се:

а) за приправнике младићи православне вере, здрави телом и душом, смерни и благе нарави, који су петнајесту годину навршили и четврти гимназијални, четврто реални или четврти разред грађанске школе бар с довољним успехом свршили.

б) за приправнице примају се српкиње православне вере, које су у четрнајесту годину живота навршиле и IV. разред србске више девојачке школе с добрим успехом свршиле, а при том су здраве и примерног моралног владања.

Једни и други имају пријамни испит из славенског читања, молитава, из рачуна и малог црквеног појања овде с добрим успехом положити. — Ученици и ученице из школа, где се не учи србски језик, полажу још пријамни испит из срб. језика, а они који немају оцену из мађарског језика, показати имају да знају мађарски читати.

Сваки, који у овај завод ступили жели, дужан је са собом донети крштено писмо, лекарску сведочбу о добром здрављу и сведочбу о свршеним горенаведеним или вишим школским разредима.

Они, који су пре једне или више година школу оставили, морају донети са собом сведочбу свога пароха о моралном и религиозном владању свом.

Женске имају још неизоставно донети писмену изјаву својих родитеља или добротвора на којој мора бити и потврђење местне политичне власти, да су дотични доиста у стању своју обвезу испунити.

Стан и храна само се у приватним кућама, са знањем и одобрењем управитељевим, или по препоруци овога, погодити може.

У Сомбору, 15. Јулија 1894.

Н. Ћ. Вукићевић,

србске учитељске школе Сомборске управитељ.

Да би могао лист овај и даље до краја године излазити, позивају се сви дужници, који до сада платили нису за прошле године, да то што скорије учине. Исто тако умољавају се и она господа, која лист примају, а за ову годину нису нам још предплату послали, да то што скорије учине.

Администрација „Школскога Листа“.

Издаје и уређује: **НИКОЛА Ћ. ВУКИЋЕВИЋ.**

Штампарија Ф. БИТЕРМАНА у Сомбору.